

організацій. М., 1997. 2. Варламов Г.В., Богомолова С.Н., Зубрилова И.С. Возможности применения полиграфа в широкой практике // Психология сегодня. 1996. 3. Милиция в Украине: права и обязанности. Документы, комментарии, консультации. Артемовск. 1996.

Надійшла до редколегії 09.01.02

А.Г. Каткова

ПЛАНУВАННЯ РОБОТИ СЛІДЧОГО ПІДРОЗДІЛУ ОРГАНІВ ВНУТРІШНІХ СПРАВ ЯК ОДНА З ФОРМ НАУКОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ПРАЦІ

Успішне виконання завдань органів внутрішніх справ, які стоять перед слідчим апаратом України, багато в чому залежить від науково обґрунтованого планування його діяльності. Планування роботи слідчих підрозділів (відділів, відділень, груп) органів внутрішніх справ є однією з необхідних умов їхньої успішної діяльності в боротьбі з злочинністю.

Слушною є думка щодо цього О.М. Бандурки: «Планування забезпечує організованість у діяльності органу внутрішніх справ, взаємодію між різними підрозділами, зосередженість зусиль на вирішенні головних завдань, підвищує відповідальність виконавців і полегшує контроль» [1, с 143].

Обов'язковість планування роботи слідчого відділу (управління) чітко визначено у вимогах наказу МВС України № 745 від 25.11.1192 р. «Про невідкладні заходи щодо вдосконалення структури й організації діяльності органів попереднього слідства в системі МВС України» і основних напрямках нині триваючої судово-правової реформи в Україні. У них визначені основні вимоги до планування, типова структура і зразковий зміст плану роботи МВС, УВС. У рішенні оперативної наради керівництва МВС України від 26 квітня 2001 року «Про першочергові заходи щодо удосконалення діяльності слідчого апарату органів внутрішніх справ України» звернено увагу на серйозні недоліки в плануванні роботи як вищестоящих слідчих відділів і управлінь, так і слідчих відділів і відділень районних ланок, а також планування слідчими розслідування конкретних кримінальних справ.

Планування є особливим видом управлінської діяльності слідчого відділу (управління) МВС, УВС.

Слід погодитись з думкою В.І. Кнорринга: «Планування – це розроблений порядок, послідовність здійснення будь-яких заходів, виконання робіт. В управлінні планування важливіший етап підготовки та реалізації програми дій, які визначають мету, а також методи та засоби, необхідні для виконання означених задач» [2, с.507].

Сутність планування полягає: у визначенні комплексу завдань, які необхідно вирішити в плановому періоді; у розробці системи заходів, що забезпечують виконання поставлених завдань; у визначенні послідовності, способів і термінів здійснення намічених заходів; у раціональному розподілі сил та засобів.

Як вважає М.Н. Шавшин: «Планування – це визначення того, що, як, коли і кому треба зробити. Власне кажучи, план роботи слідчого апарату

являє собою програму по удосконаленню його діяльності, що дозволяє домогтися максимальної ефективності праці при мінімальних витратах сил і засобів. Він повинен охоплювати всі сторони діяльності слідчого апарату і стати неодмінною умовою вірної організації його роботи» [3, с.58].

В.М. Плішкін чітко відобразив: «Роль планування полягає в тому, що воно забезпечує: цілеспрямованість діяльності системи (органу), структурного підрозділу, виконавця; ритмічність діяльності; підвищення ефективності діяльності виконавців; сприяє: ефективному використанню сил та засобів; взаємодії органів, служб, підрозділів та виконавців; створенню сприятливого психологічного клімату [4, с.451].

Основним завданням планування в слідчих підрозділах є удосконалювання всієї їхньої діяльності на основі: раціонального використання кожного слідчим свого робочого часу для швидкого розкриття злочинів і їх повного, всебічного й об'єктивного розслідування; вірно і постійно розвивається застосування науково-технічних засобів, у слідчій роботі; підвищення їхньої професійної майстерності; посилення ролі слідства в попередженні злочинів на основі своєчасного виявлення причин та умов, що сприяють вчиненню злочинів, і застосування ефективних заходів по їх усуненню; безупинного удосконалювання форм і методів залучення громадськості до активної участі в роботі з запобігання, розкриття і розслідуванню злочинів; чіткої організації взаємодії слідчих підрозділів з іншими службами органів внутрішніх справ [5, с.174].

Плануванням можуть бути охоплені різні періоди часу. Відповідно до цього воно підрозділяється на перспективне, поточне, оперативне і спеціальне планування.

Перспективне планування діяльності слідчого апарату здійснюється терміном на 5 років. Усі заходи в цьому плані розподіляються по роках. Перспективний план є основою поточного планування (на рік і квартал).

Оперативне планування здійснюється для виконання окремих разових завдань, що виникають після затвердження квартального, річного плану. Найчастіше оперативні плани розробляються в зв'язку з виконанням наказів, що надійшли в слідчий апарат, розпоряджень, вказівок для вирішення виниклої непередбаченої проблеми, а також у випадках проведення спільних заходів щодо розкриття і розслідування злочинів.

Спеціальні плани складаються щодо окремих питань слідчої роботи.

Характеристику змісту роботи по плануванню доцільно почати з перспективного планування. Він повинен охоплювати всі основні напрямки діяльності слідчих підрозділів, що вимагають постійної, систематичної роботи з підвищення якості слідства.

Завдання перспективного планування за своїм характером вимагають тривалого часу для їхнього здійснення.

Необхідно, щоб перспективний план слідчого підрозділу містив у собі чіткі і добре розроблені вказівки на подальший розвиток аналітичної роботи слідчих, оскільки в процесі цієї роботи завжди необхідно користатися даними кримінальної статистики за декілька років і вивчати злочини, що

були предметом попереднього розслідування і судового розгляду протягом більш-менш тривалого періоду часу.

Предметом перспективного планування може служити оснащення всіх слідчих даного слідчого підрозділу новітньою науково-технічною апаратурою для розслідування злочинів, що до моменту складання плану ще не одержала достатнього поширення. План повинен чітко відображати питання організації і роботи слідчого підрозділу з урахуванням оперативної обстановки, сформованої в області, місті, районі, і змінами в стані, структурі, і динаміці злочинності за минулий період часу. Перспективний план слідчого підрозділу повинен бути розроблений таким чином, щоб він відображав стан роботи слідчого підрозділу в сфері боротьби з злочинністю вчасно його складання і, безсумнівно, формував основні завдання постійного підвищення рівня слідчої роботи.

Важливу роль у діяльності слідчого відділу (управління) МВС, УВС грає поточне планування. Воно дозволяє керівникам і всім працівникам відділу (управління) виявити передовий досвід, прогалини, недоліки в роботі підвідомчих слідчих підрозділів і окремих слідчих, визначити найбільш ефективні заходи щодо досягнення найкращих результатів, дає можливість знати обсяг і характер майбутньої роботи на найближчий період.

Істотним елементом поточного планування є глибокий аналіз інформації про стан злочинності в даному регіоні й у кожному окремому районі та результатів діяльності кожного слідчого підрозділу, слідчого і слідчого апарату в цілому. При аналізі особлива увага звертається на розкриття злочинів; якість і терміни розслідування кримінальних справ; дотримання законності при притягненні до кримінальної відповідальності, затриманні, арешті громадян; обґрунтованість порушення і припинення кримінальних справ; роботу слідчих по виявленню й усуненню причин і умов, що сприяють скоєнню злочинів, а також по відшкодуванню заподіяного ними матеріального збитку.

Поточні плани є відображенням перспективного плану на зазначений відрізок часу. Поняття змісту поточного планування варто розуміти як конкретизацію загальних, головних завдань, сформульованих у перспективному плані на даний місяць, квартал, півріччя, рік.

Можна уявити лише зразковий перелік того, що повинно знаходити висвітлення в поточних планах:

- підведення підсумків за минулий проміжок часу (рік, півріччя, квартал, місяць) і обговорення цих підсумків з керівниками слідчих підрозділів;
- звіти начальників слідчих відділень на оперативних нарадах відділу;
- звіти начальників слідчих відділень і начальників оперативних служб міських і районних відділів внутрішніх справ на спільних оперативних нарадах слідчого відділу і відділу карного розшуку, слідчого відділу і відділу ЗЕЗП і т.д. На таких нарадах розглядаються питання організації взаємодії слідчих і оперативних працівників у розкритті та розслідуванні злочинів;
- перевірка роботи слідчих відділень районних і міських відділів внутрішніх справ обласними силами співробітників слідчого відділу з наступ-

ним розбором стану роботи слідчого відділення за місцем перевірки, з участю начальника слідчого відділу або його заступника. Такі перевірки плануються як комплексні чи тематичні;

- перевірка того, як усуваються на місцях недоліки, виявлені і зафіксовані при попередніх перевірках;

- різного роду заходи, спрямовані на поліпшення організації роботи слідчих по розкриттю, розслідуванню та запобіганню злочинів;

- надання практичної допомоги слідчим районних слідчих відділів по складних кримінальних справах, які перебувають у їх провадженні, при цьому в ряді випадків плануються виїзди працівників слідчого відділу УВС на місця;

- складання щоквартальних узагальнень і аналізів по основних питаннях стану слідчої роботи: якість і терміни слідства; обґрунтованість порушення і припинення кримінальних справ; законність затримки й арештів громадян; застосування науково-технічних засобів при розкритті і розслідуванні злочинів; стан профілактичної роботи слідчих; діяльність слідчого по забезпеченню відшкодування матеріального збитку, заподіяного злочинами, і т.д.;

- складання оглядів, інформаційних листів і вказівок, що направляються в районні і міські органи внутрішніх справ у слідчі підрозділи;

- підготовка на основі вивчення ряду складних кримінальних справ методичних листів, що містять практичні рекомендації з методики розслідування окремих категорій кримінальних справ справ;

- підготовка узагальненого подання у різні відомства про причини й умови, що сприяли скоєнню розслідуваних злочинів;

- заходи щодо навчання слідчих працівників: заняття в слідчій групі школи професійної майстерності; семінари молодих слідчих; індивідуальні заняття недостатньо підготовленим працівникам слідчого апарату;

- спільні з відділом кадрів обласного управління заходи щодо укомплектування вакантних посад слідчих і зміцнення, у разі потреби, керівництва слідчими відділеннями районних і міських відділів внутрішніх справ;

- стажування керівників слідчих апаратів у кращих слідчих підрозділах;

- узагальнення і поширення позитивного досвіду роботи кращих слідчих підрозділів і кращих слідчих.

Розглядаючи завдання слідчих підрозділів, у зв'язку з прийнятим новим Кримінальним кодексом України і змінами в Кримінально-процесуальному кодексі України, варто виділити наступні напрямки планування роботи слідчих відділів і управлінь:

1. Забезпечення контролю за дотриманням встановлених законом термінів на досудовому слідстві: розгляду заяв і прийняття рішень про порушення або відмову в порушенні кримінальної справи; затримки громадян і утримання під вартою; досудового слідства і своєчасного їх продовження.

2. Забезпечення оперативного супроводу розслідування кримінальних справ про злочини, скоєні організованими групами.

3. Організація діючого відомчого контролю за призупиненням досудового слідства по п.1, п.2 ст.206 КПК України.

4. Підвищення кваліфікації слідчих.

5. Поліпшення взаємодії з службою ЗЕЗП по справах про злочини в сфері економіки, спільного аналізу якості матеріалів, що надходять у слідчі відділення, досудової перевірки за справами цієї категорії.

6. Ретельного аналізу причин повернення справ на додаткове розслідування і припинення кримінальних справ за не реабілітуючими підставами (п.1,п. 2 ч.1 ст.6 і п.2 ст.213 КПК України)

7. Своєчасного створення слідчих і слідчо-оперативних груп для розслідування тяжких і особливо тяжких злочинів.

8. Якість оглядів місць подій і результативність роботи слідчо-оперативних груп.

Список літератури: 1. Бандурка О.М. Основи управління в органах внутрішніх справ України: теорія, досвід, шляхи удосконалення. Х., 1999. 2. Кнорринг В.И. Теория практика и искусство управления. М., 1999. 3. Шавшин М.Н. Организация работы следственного отдела (управления) МВД, УВД. М.,1977. 4. Плішкін В.М. Теорія управління органами внутрішніх справ. К., 1999. 5. Научная организация труда следователя. К., 1973.

Надійшла до редколегії 17.05.02